

Kommunstyrelsen
YttrandeKlimat- och näringslivsdepartementet, KN 2026/00379
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.me.remissvar@regeringskansliet.se.Handläggare:
Felicia Johnson

Yttrande över betänkandet En kortare instanskedja för mark- och miljöärenden (SOU 2025:122)

Uppsala kommun yttrar sig över de delar som bedöms vara mest avgörande för att nå utredningens syfte om att effektivisera prövningsprocesser, minska handläggningstider och öka förutsägbarheten. Utdragna och svåröverskådliga processer påverkar samhällsbyggandet och näringslivets investeringar negativt givet den osäkerheten som långa och ineffektiva prövningar medför. Kommunen vill betona vikten av att parallella processer sker samordnat i alla led och att tydlig vägledning, tillgängliga och enhetliga krav, samt hög kompetens i samtliga led säkerställs.

Instansordningen och behovet av tydligare prövning

Kommunen avstyrker förslaget att slopa länsstyrelsen i instansordningen för överklagade av kommunala beslut.

Länsstyrelsen har en bred regional expertis inom samhällsplanering och regionala tillväxtförutsättningar och besitter samtidigt god kompetens inom naturvård, kulturmiljö och vattenförvaltning. Länsstyrelsens samlade kompetens förenad med mycket god regional och lokal kännedom ger bra förutsättningar för en snabb och kostnadseffektiv process. Domstolarna har begränsad lokalkännedom vilket försvårar bedömningen i ärenden där platsens fysiska förutsättningar är av central betydelse. Inrättandet av en ny miljöprövningsmyndighet kommer i sig inte leda till kortare handläggningstider.

Effekterna av förslagen bidrar till kortare handläggningstider hos domstolarna genom exempelvis förbättrad kvalitet på ansökningarna samt ett minskat inflöde av överklagade mål. För att ytterligare stödja en ökad effektivitet och kortare handläggningstider vid domstolarna vill kommunen framhålla behovet av ytterligare åtgärder exempelvis tydligare krav och besked på fullständiga ansökningar, en mer aktiv processledning hos domstolarna, införandet av tidsfrister, samt tidiga avgränsningar av vad som ska ingå i ansökningarna.

Utredningskrav och behov av tydligare myndighetsvägledning

Förslaget att ge Boverket i uppdrag att ta fram en samlad vägledning om detaljplaneprocessen och relevanta utredningskrav bedöms som positivt. En sådan vägledning är nödvändig, inte minst mot bakgrund av ökade EU-rättsliga krav.

Utredningen konstaterar att det saknas tydliga ramar för vilka utredningar som ska tas fram, vilket skapar osäkerhet kring kravställningen och risk för varierande tillämpning. Kommunen delar bedömningen att länsstyrelsens vägledande roll kan stärkas vilket kan bidra till en tydligare, förkortad och mer ändamålsenlig process.

Avsaknaden av tydliga ramar för vilka utredningar som ska tas fram som underlag för prövningar enligt plan- och bygglagen, miljöbalken och fastighetsbildningslagen, innebär att varken typ eller omfattning av utredningar som krävs är tydligt reglerat. Kravet är i stället att underlaget ska vara "tillräckligt och aktuellt" vilket i praktiken lämnar ett betydande tolkningsutrymme. Kommunen delar utredningens slutsats att det bidragit till en utveckling där fler och mer omfattande utredningar tas fram än vad som i vissa fall är nödvändigt, bland annat till följd av osäkerhet och risken för överklaganden. En konsekvens av detta är att utredningsarbetet bedrivs i flera parallella processer, vilket försvårar samordningen och riskerar att förlänga handläggningstiderna.

Kommunen vill uppmärksamma att vissa utredningar, exempelvis markundersökningar, kan vara mer ändamålsenliga att genomföra i genomförandeskedet, under förutsättning att detta säkerställs. Kommunen noterar också att förslaget att säkerställa planers genomförbarhet tidigt under detaljplaneprocessen riskerar att leda till att behovet av utredningar och deras omfattning i detaljplaneskedet kan öka.

Förslaget om slopade samråd riskerar att minska allmänhetens insyn och möjligheter till delaktighet i planeringen vilket bedöms kunna påverka medborgarnas förtroende för samhällsutvecklingen. Tidig dialog och enhetliga utgångspunkter bedöms kunna minska behovet av omfattande kompletteringar och skapa kortare handläggningstider utan att rättssäkerheten försämras.

Prövningstillstånd och ökade krav i alla led

Förslaget innebär att dispensgrunderna i överklagade mål begränsas till prejudikatsskäl och synnerliga skäl. Detta medför att möjligheterna att få prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen minskar jämfört med dagens ordning. Om länsstyrelsen utgår som första instans kommer ett överklagat beslut i regel att endast prövas en gång i en överinstans. Därefter krävs prövningstillstånd, vilket enligt förslaget blir betydligt svårare att erhålla.

Mot bakgrund av att möjligheterna att få prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen begränsas i förhållande till dagens ordning anser Uppsala kommun att det är av central betydelse att prövningen i tidigare instanser fungerar väl. Detta ställer ökade krav på tydlig och enhetlig vägledning, en klar avgränsning av vad som ska ingå i prövningen samt en hög grad av tillgänglighet i processen, inklusive i fråga om ansökningsförfarandet. Vidare krävs att domstolarna tydligt processleder och vägleder ärenden. Detta bör ske utifrån en insikt om att den som initierar ett ärende – exempelvis genom en plan eller en tillståndsansökan – gör det med ambitionen att både följa regelverket och möjliggöra att något faktiskt kommer till

stånd. Det förutsätter också att berörda myndigheter, däribland länsstyrelserna och den föreslagna miljöprövningsmyndigheten, har tillgång till rätt och tillräcklig kompetens för att säkerställa en effektiv, rättssäker och förutsebar handläggning.

Domstolsprövningens kvalitet och effektivitet är beroende av att det finns tillräckliga resurser, hög kompetens och relevant erfarenhet vid domstolarna. Uppsala kommun vill understryka att en förkortad instansordning inte får innebära att dessa förutsättningar försvagas, utan att de tvärtom behöver säkerställas och upprätthållas hos länsstyrelserna och hos mark- och miljödomstolarna.

Konsekvensanalys

I betänkandets konsekvensanalys (kapitel 10) bedöms förslagen inte medföra så många negativa konsekvenser för kommuner och företag. Kommunen bedömer att denna slutsats behöver nyanseras eftersom konsekvensanalysen speglar situationen när dessa aktörer är sökande i ärendena. Om ett avgörande går en aktör emot, begränsas möjligheterna till prövning i flera instanser, vilket kan få betydande negativa konsekvenser för kommuner, företag, och andra berörda.

Detta understryker sammantaget vikten av att reformen genomförs på ett sätt som säkerställer tydlig vägledning och god kompetensförsörjning, hög kvalitet i den första prövningen, samt att parallella processer hanteras samordnat så att reformens syfte om kortare och mer förutsebara processer kan uppnås i praktiken.

Kommunstyrelsen

Erik Pelling
Ordförande

John Hammar
Kommunsekreterare